

INTERVIEW Daniela Tasca en haar fascinatie voor Angelo Agosti

# De Italiaan in het Haarlemse verzet



Foto van Angelo Agosti in zijn dossier. FOTO CASELLARIO POLITICO CENTRALE



Angelo Agosti met zijn dochter Stella in 1953. FOTO PRIVÉ-ARCHIEF

Ze heeft hem nooit ontmoet, maar toch wordt haar leven al twee jaar beheerst door Angelo Agosti. Een Italiaanse communist die in 1925 naar Haarlem kwam en tijdens de Tweede Wereldoorlog in het verzet zat. Landgenote en journaliste Daniela Tasca (55) wil alles van hem weten.



Arnold Aarts a.aarts@mediahuis.nl

**Haarlem** ■ Het zijn misschien wel hun overeenkomsten die haar fixatie op Angelo Agosti (1900-1985) verklaart. Hij vertrok als 25-jarige naar Nederland toen het opkomend fascisme van Benito Mussolini het leven voor hem als linkse activist in Italië onmogelijk maakte. Zij was 22 toen ze Palermo achter zich liet, omdat ze overal in de stad de verstikkende invloed van de maffia voelde en slecht tegen de onrechtvaardigheid kon van de alom aanwezige vriendjespolitiek.

### Tweede geboorte

Tasca kwam in Nederland terecht, als eerste generatie buitenlandse uitwisselingsstudente van de Universiteit van Amsterdam. Drie maanden zou ze blijven, maar ze is nooit meer weggegaan uit de hoofdstad. Alles vond ze geweldig aan het Nederland van eind jaren tachtig: de openheid, de warmte van de mensen. Ze beschouwde het als 'een tweede geboorte', zo welkom voelde ze zich in de stad die ze ten opzichte van Palermo als een dorp ervoer.

Dik dertig jaar later woont ze nog steeds in Amsterdam, met haar Italiaanse man Antonio en hun 14-jarige zoon Dario. Maar haar geboorteland is nooit ver weg. Ze schreef een boek en maakte een documentaire over landgenoten die in de jaren zestig als arbeidsmigrant naar Zaandam kwamen, om te werken voor de Amsterdamse Droogdok Maatschappij. Later verscheen van haar hand een boek over vijf eeuwen immigratie in Nederland.

De aanleiding voor haar publicaties was een gruwelijke: de moord op Theo van Gogh in 2004. Tasca woonde om de hoek in de Vrolijkstraat en zag hem die novemberochtend als eerste liggen, de keel doorgesneden en dat mes rechtop in zijn buik. Het was voor haar de dag dat Amsterdam zijn onschuld verloor. Ze woonde altijd buitengewoon plezierig in de Oosterparkbuurt, waar alle culturen ogenschijnlijk harmonieus met elkaar leefden.

„Dat was in een klap over. De riviera veranderde in een toendra, de sfeer was verpest. Vanaf die dag was sprake van polarisatie en radicalisering. Ik zie er Marokkaans uit en werd opeens raar aangekeken.

En liberale moslimmeisjes gingen plotseling in het defensief en een hoofddoek dragen.”

### Spaghettiflat

In gesprekken met Nederlanders kreeg ze destijds te horen dat Spanjaarden en Italianen zo voorbeeldig waren geïntegreerd in tegenstelling tot Turken en Marokkanen. Was dat wel zo? Kwamen de mediterrane werknemers destijds in een behaaglijk bad terecht? Maakten ze volwaardig onderdeel uit van de samenleving? Hoe gelukkig waren ze in de 'Spaghettiflat', zoals hun Zaanse onderkomen werd genoemd? Talloze interviews en archiefonderzoek later heeft ze het romantische beeld kunnen nuanceren. „Ik heb ook de schaduwkanten belicht.”

Maar een onderzoeker is nooit klaar, Tasca dus ook niet. De emigratie van Italianen naar Nederland bleef haar boeien. Tijdens een bezoek in 2019 aan het Nationaal Archief in Rome stuitte ze op de naam Angelo Agosti in het Centraal Politiek Register. Hij werd vermeld in de categorie 'subversieve elementen', in een soort zwartboek van dissidenten. Veel meer dan zijn naam, zijn status (communist) en zijn nieuwe woonplaats (Haarlem) stonden niet vermeld. Daarna kon ze zijn dossier opraven en vond meer gegevens. Het was het begin van een zoektocht die tot op de dag van vandaag duurt.

### Dagboek

Er zijn nog veel hiaten in zijn levensverhaal, maar ze heeft ook veel ontdekkingen gedaan. De man die ze nooit heeft gekend, krijgt dankzij haar speurwerk steeds meer een gezicht. Niet in de laatste plaats door een van de dagboeken die het Nationaal Verzetsmuseum in Amsterdam haar schonk. Dat lag daar al jaren ergens in een la zonder dat iemand het had opengeslagen. Geen van de medewerkers was de Italiaanse taal machtig.

Het dagboek was door Agosti's dochter Stella (72) ingeleverd bij het museum. Tasca heeft haar inmiddels ontmoet en proefde veel dankbaarheid dat de verzetsdaden van haar vader worden onderzocht. Eindelijk erkenning. „Ze vertelde dat haar vader een echte communist was, een man uit steen gehouwen. Als hij De Waarheid voorlas, moest iedereen zijn mondje houden.” Maar heel veel wijzer werd Tasca niet van de gesprekken met Agosti's dochter. Hij had haar am-

Als communist vluchtte **Angelo Agosti** in 1925 uit Italië. In Haarlem ging hij in 1940 in het verzet tegen de nazi's.



Daniela Tasca bekijkt met een loep het dagboek van Angelo Agosti. FOTO UNITED PHOTOS/LAURENS BOSCH

per iets verteld over de oorlog. Na de bevrijding ging de deksel op de schat aan ervaringen.

Tasca hoopt via zijn collega-verzetsstrijders aan meer informatie te komen, maar het overgrote merendeel is overleden. En wat hebben zij met hun nazaten gedeeld over de oorlog en die blonde buitenlander die als vreemde eind in hun gezelschap zat? Een Italiaan nota bene, het volk dat bondgenoot was van de nazi's. Namen van lieden uit de ondergrondse heeft Tasca inmiddels genoeg: Annie Averink, Piet Vooren en Cor Rusman, noem maar op. Het is de zogeheten De Waarheid-groep, die was geassocieerd met de gelijknamige communistische krant.

### Aanslag

Over de rol van Agosti, die als schuilnamen Van Noord en Hendriks had, is nog veel onduidelijk. „Ik weet in ieder geval dat hij een pistool droeg en dat hij Hannie Schaft heeft ontmoet. En ik heb ontdekt dat hij begin '43 ondergedoken heeft gezeten. Dat kan erop wijzen dat hij bij een aanslag betrokken is geweest.”

Agosti heeft niet tijdens de hele oorlog hier gewoond. In 1943 is hij teruggegaan naar Italië waar hij - na de val van Mussolini - tegen de door Adolf Hitler gesteunde fascisten heeft gevochten. In 1946 kwam Agosti weer naar Nederland.

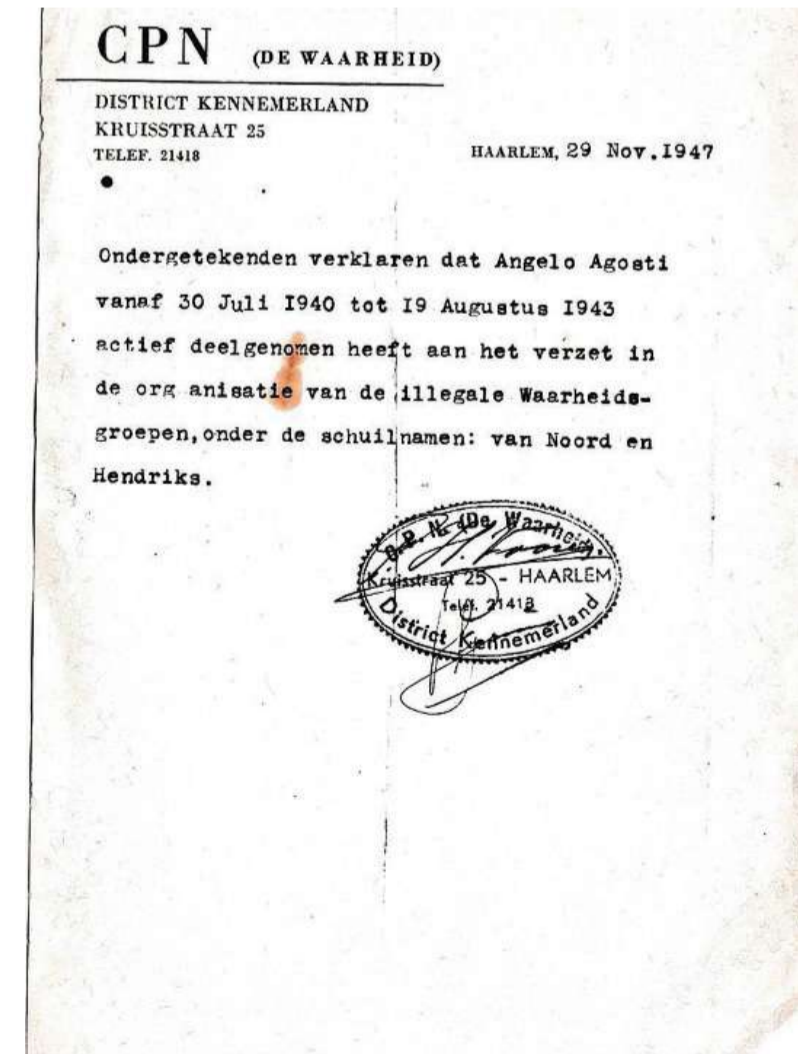
Tasca weet dat hij getrouwd is

geweest met onderwijzeres Josephina Bruikman, maar ze weet niet of ze elkaar in Nederland of in Italië hebben leren kennen. Dat laatste is waarschijnlijker, omdat de meeste Italianen in de jaren twintig naar België of Frankrijk emigreerden waar al een forse kolonie landgenoten aanwezig was. Nederland lag destijds niet voor de hand. Het echtpaar kon geen kinderen krijgen. Dochter Stella werd geboren uit een latere relatie met Annie van der Horst. Agosti verdiende in Nederland zijn geld als granietbewerker.

Of Tasca ooit zijn hele levensverhaal rond krijgt, betwijfelt ze. „Ik heb het nog niet opgegeven, maar eerlijk gezegd is het bijna een hopeloze missie. Maar ik gun mezelf nog zeker een jaar om als een Sherlock Holmes aan meer informatie te komen. Ik had het me veel makkelijker kunnen maken door een boek te schrijven over de Siciliaanse keuken, maar de oorlog boeit me nou eenmaal veel meer.”

### Onbegonnen

Tasca heeft tot op heden veel meer uren in haar onderzoek gestoken dan de 1500 euro die de subsidie van het Haarlems Mediafonds rechtvaardigt. Als het monnikenwerk is voltooid, wil Tasca een essay, podcast of een documentaire over Agosti publiceren. „Misschien wordt het wel een boek over de onbegonnen zoektocht naar hem.”



De verklaring van Piet Vooren. UIT PRIVÉ-ARCHIEF

### Projectleider

Daniela Tasca (1966) heeft gewerkt als wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit van Amsterdam en als docent aan het Italiaans Cultureel Instituut. Ook was ze programmamaker bij de Nederlandse Moslim Omroep en redacteur/researcher bij onder meer de KRO, MAX en RTL4. Sinds 2010 is zij projectleider van 1001 Italianen voor Stichting Culturissima in Amsterdam, met collega Ad van Dam. Wie meer informatie over Angelo Agosti heeft, kan mailen naar info@1001italianen.nl.